Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

SLANG ZAMĚSTNANCŮ ZDRAVOTNICKÉHO ZAŘÍZENÍ

SLANG OF THE MEDICAL INSTITUTION'S EMPLOYEES

Renáta Rambousková

Vedoucí práce:	PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.
Studijní program:	Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Český jazyk se zaměřením na vzdělávání – Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání

2020

C1 - Internal use

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Slang zaměstnanců zdravotnického zařízení vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

podpis

C1 - Internal use

Tímto způsobem bych ráda poděkovala PhDr. Ladislavu Janovcovi, Ph.D., za pomoc a čas, který mi při tvoření bakalářské práce poskytl a za vnesení obohacujících nápadů do samotné práce. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům a respondentkám za vyplněné dotazníky, které mi pomohly k dosažení cílů mé práce. A nakonec svému otcovi, který byl hlavním pilířem mezi mnou a respondenty.

C1 - Internal use

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřená na lékařský slang. Jejím cílem je pomocí dotazníků nasbírat co nejvíce slangových výrazů z lékařského prostředí a z nich sestavit abecedně řazené slovníky a vytvořit kategorie názvů z lékařského prostředí na základě slovníků. Teoretická část obsahuje charakterizaci slangu a dále je zaměřená na slang lékařský. Hlavním obsahem v praktické části jsou sestavené slovníky ze dvou vybraných míst. V bakalářské práci byla aplikována metoda dotazníku. Dotazník, se kterým respondenti pracovali, se nachází v příloze.

KLÍČOVÁ SLOVA

slang, lékařský slang, zdravotnická zařízení

ANNOTATION

The bachelor thesis is focused on medical slang. Its aim is to use questionnaires to collect as many slang terms from the medical environment as possible and to compile alphabetically arranged dictionaries from them and to create categiroes of names from the medical environment on the basis of dictionaries. The theoretical part contains the characterization of slang and is also focused on medical slang. The main content in the practical are composed dictionaries from two selected locations. In the bachelor thesis, the questionnaire method was applied. The questionnaire that the respondents worked with can be found in the appendix.

KEYWORDS

slang, medical slang, medical institution´s

C1 - Internal use

Obsah

1 ÚVOD ... 7
2 METODA VÝSTAVBY DOTAZNÍKU ... 8
3 TEORETICKÁ ČÁST ... 10
3.1 Sociolekt (slang) ... 10
3.2 Jazykovědci a jejich pojetí slangu ... 11
3.3 Aspekty slangu ... 16
3.3.1 Hledisko jazykové ... 17
3.3.1.1 Nespisovnost ... 17
3.3.1.2 Komunikativní funkčnost ... 17
3.3.1.3 Systémovost ... 18
3.3.1.4 Snaha o pojmovou diferenciaci ... 18
3.3.1.5 Stav, propracovanost, přístupnost a stupeň praktického užívání odborného názvosloví ... 18
3.3.1.6 Expresivita ... 18
3.3.1.7 Požadavky mluvených projevů ... 19
3.3.2 Hledisko mimojazykové ... 19
3.3.2.1 Stupeň uzavřenosti prostředí ... 19
3.3.2.2 Věkové a sociální složení příslušníků ... 19
3.3.2.3 Psychické faktory ... 20
3.4 Vznik slangu a jeho podmínky ... 20
3.5 Lékařský slang a jeho charakteristika ... 21
3.6 Slovotvorné způsoby při tvoření výrazů lékařského slangu ... 22
3.7 Slangistické výzkumy studentů z UK PedF ... 24
4 PRAKTICKÁ ČÁST ... 27
4.1 Koncepce slovníků ... 27
4.2 Slovník Nemocnice Havlíčkův Brod ... 28
4.3 Slovník Poliklinika Medico (Praha) ... 43
4.4 Názvy v lékařském slangu na základě zpracovaných slovníků ... 75
4.4.1 Názvy osob ... 75
4.4.2 Názvy zdravotnických zařízení, ústavů, oddělení, místností ... 76
4.4.3 Názvy nemocí, chorob, zranění, bolestí ... 76
4.4.4 Názvy léků, anestetik, roztoků ... 77

C1 - Internal use

4.4.5 Názvy přístrojů, nádob, pomůcek 77
4.4.6 Názvy úkonů, operací, zákroků, vyšetření, procesů 78
4.4.7 Názvy pro orgány a části lidského těla 78
5 ZÁVĚR 79
6 SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ 80
7 SEZNAM PŘÍLOH 82

C1 - Internal use

1 ÚVOD

Ve své bakalářské práci se věnuji lékařskému slangu. Slang a zdravotnictví hraje v našem životě velmi důležitou roli. Materiál jsem získávala od respondentů ze dvou zdravotnických zařízeních, která jsem si vybrala podle toho, kde je zaměstnán můj otec, který distribuoval mé dotazníky a zároveň jsem s ním konzultovala nejasné a nezřetelné odpovědi získané z dotazníků. Vybraná zdravotnická zařízení byly nemocnice v Havlíčkově Brodě a poliklinika ambulantních specialistů Medico v Praze.

Má bakalářská práce je rozdělena do několika kapitol, z níž hlavní je část teoretická a praktická. V teoretické části se věnuji nejprve samotnému sociolektu (slangu) a jeho charakteristice na základě odborné literatury, tj. pojetí slangu podle řady jazykovědců, dále slangovým aspektům z jazykového a mimojazykového hlediska, podmínkám vzniku a fungování slangu, a pak už se věnuji charakteristice lékařského sociolektu (slangu). Dále uvádím slovotvorné způsoby tvoření slangu, u kterého udávám příklady právě z lékařského prostředí. A na závěr shrnuji tématiku a cíle bakalářských prací z pražské pedagogické fakulty, které jsou zaměřeny na slangy z různých prostředí, a které jsou již obhájeny.

V praktické části představuji koncepci, podle které byly vytvořeny dva slovníky, jeden z Havlíčkova Brodu, druhý z Prahy. Tyto abecedně řazené slovníky jsou hlavní součástí praktické části a zároveň hlavním cílem této bakalářské práce. Z jejich zpracování vycházím i v kapitole o názvech v lékařském slangu, kde vyděluji sedm kategorií různých pojmenování ze zdravotnického prostředí na základě mnou získaného lexikálního materiálu.

Součástí práce je také příloha, ve které se nachází dotazník, který byl distribuován v obou zařízeních. Obsahuje také ukázku čtyř vyplněných dotazníků, jak z Havlíčkova Brodu, tak z Prahy.

C1 - Internal use

2 METODA VÝSTAVBY DOTAZNÍKU

Hlavní metodou sběru materiálu byl dotazník. Zvolila jsem dotazníky v tištěné podobě, ve kterých jsem na začátku uvedla, za jakým účelem jsou dotazníky vytvořeny a čeho se týkají. Do závorky jsem pro jistotu uvedla, jak definuji slang, pro případ, že by respondenti termínu nerozuměli nebo ho chápali příliš vágně[1]. Dále jsem krátce popsala postup, jak mají dotazníky vyplnit, a uvedla jsem dva příklady. Následovala pro respondenty krátká poznámka v závorce, aby zmínili i sprostá slova, abych omezila sebecenzuru respondentů. Pak už následovala tabulka, která byla rozdělena na dvě části, s tím, že do prvního sloupce respondenti zapsali slangové slovo a do druhého uvedli význam daného výrazu.

Tuto formu dotazníku považuji za nejpraktičtější, jak pro mě pro další zpracování materiálu, a to z důvodu přehlednosti, tak pro ty, již ho vyplňovali. Vzhledem k vysoké míře zaměstnanosti respondentů, kde hraje významnou roli čas, bylo účelem vytvořit takový dotazník, který bude pro ně co nejstručnější, a který je bude co nejméně zdržovat.

Zvolit okruh respondentů nebylo náročné, protože jsem chtěla, aby se zapojil v podstatě kdokoli, kdo pracuje ve zdravotnickém zařízení. Nezáleželo ani na věku, ani na pohlaví a ani na vzdělání, mohli to proto být nejen lékaři a zdravotní sestry, ale také recepční, kuchařky nebo uklízečky. Platila tu jediná podmínka, aby byl dotyčný opravdu zaměstnanec dané instituce. Cílem bylo získat zpět vyplněné dotazníky s co nejvyšším počtem slangových výrazů, ze kterých bych mohla vytvořit slovník a na jejichž základě bych mohla podat další jazykové charakteristiky sledovaného slangu.

Mým původním plánem bylo se s respondenty setkat osobně, rozdat jim dotazníky a čekat, až je vyplní, ale to by bylo to časově náročné, hlavně pro respondenty.

Pověřila jsem tedy svého otce, který měl za úkol distribuovat dotazníky po celé nemocnici v Havlíčkově Brodě a po celé poliklinice v Praze a zároveň se domluvit s respondenty, aby napsali, z jakého jsou oddělení a jací profesní zaměstnanci dotazník vyplňovali. Vzhledem k tomu, že je otec výborný a uznávaný lékař, sehrála velkou roli

[1] Neterminologizovaně bývá slang chápán jako cokoliv nespisovného, resp. kolokviálního.

C1 - Internal use

snaha respondentů mu vyhovět, proto se mi z Havlíčkova Brodu vrátilo zpět 14 dotazníků z dvaceti a z Prahy 22 dotazníků z třiceti.

C1 - Internal use

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Sociolekt (slang)

Sociolekt[2] je součástí národního jazyka, která má podobu nespisovné nebo hovorové vrstvy jednoslovných pojmenování nebo frazémů a užívá se v běžném jazykovém styku lidí, kteří jsou ve stejném pracovním nebo zájmovém prostředí. Slouží k potřebám jazykové komunikace daného okolí.

Tradičnější označení slang se vztahuje k nejrůznějším souborům pojmenování a hlavně potřebuje upřesnění různými vlastnostmi. Může se užívat jako označení jazykových prostředků příslušníků konkrétního zaměstnání – profesionální slang, neutrálně hodnocených skupin lidí se společným zájmem – skupinový slang, nebo sociálních skupin, jejichž činnost je odmítána většinovou společností, protože je kriminální – argot[3].

Sociolekt je projevem spontánnosti a přirozené emotivnosti mluvčích, v mluvnickém projevu je zpravidla nespisovný[4].

Nový encyklopedický slovník češtiny[5] rozděluje sociolekt z hlediska jazykových a mimojazykových aspektů na dvě skupiny – profesionalismy a slangismy. Profesionalismy jsou nespisovná terminologická pojmenování, která jsou motivována úsporností a jednoznačností v konkrétním prostředí. Slangismy se mluvčím, kteří jsou mimo zájmovou skupinu, jeví oproti profesionalismům jako citové a expresivní nespisovné názvy. Jejich motivace zvýrazňuje osobní vztah mluvčího k danému prostředí a jeho výjimečnost, např. hospoda – *knajpa.* Někdy je náročné zřetelně rozlišit zájmovou nebo profesní hranici, protože profesí se může stát i původní zájmová činnost

---

[2] Jaroslav Hubáček, Marie Krčmová (2017): SOCIOLEKT. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny.
URL: https://www.czechency.org/slovnik/SOCIOLEKT

[3] Jaroslav Hubáček, Marie Krčmová (2017): SOCIOLEKT. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny.
URL: https://www.czechency.org/slovnik/SOCIOLEKT

[4] Jaroslav Hubáček, Marie Krčmová (2017): SOCIOLEKT. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny.
URL: https://www.czechency.org/slovnik/SOCIOLEKT

[5] Jaroslav Hubáček, Marie Krčmová (2017): SOCIOLEKT. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny.
URL: https://www.czechency.org/slovnik/SOCIOLEKT

C1 - Internal use

(profesionální sportovci, ale také částečně lidé v prostředí zaměstnaní – obchodníci s věcmi, především nástroji, využívanými při provozování činnosti, management sportovních klubů, doprovodné profese jako jsou maséři, řidiči apod.

Existují i slova, která vznikla v některém sociolektu, ale ztratila na sociální skupinu vazbu, rozšířila se i do jiných sociálních skupin[6], nebo se jejich užívání posunulo celospolečensky, potom je označujeme jako deslangizované[7].

Z onomaziologického hlediska se sociolektismy tvoří: a) slovotvornými postupy – odvozováním – např. *dálkař, lapačka*, skládáním – např. *třeštiprdlo, blátošlap*, b) zvláštními postupy tvoření – mechanickým krácením – např. *gynda*, překrucováním – např. *vejtřaska*, c) sémantickými postupy – metaforickým a metonymickým přenášením – např. *zebra* – bílé pruhy na vozovce, d) tvořením frazeologismů nominálních i verbálních – např. *horký vůz* – vůz s přehřátým ložiskem, *hodil tam kukačku* – podíval se. Uplatňováno je i přejímaní z cizích jazyků, z angličtiny *zabukovat* (jízdenku) – zarezervovat[8].

Ze sociolingvistického hlediska je u sociolektu výrazná funkce, která spojuje společenství uživatelů a postupně je tak začleňuje do dané skupiny[9].

3.2 Jazykovědci a jejich pojetí slangu

Jelikož se zabývala slangem celá řada jazykovědců, v této kapitole představuji pouze nejdůležitější přístupy k chápání tohoto termínu.

---

[6] Nový encyklopedický slovník češtiny tyto výrazy pojmenovává jako interslangismy, tedy „prostě slangové“ výrazy, např. *klikař* – člověk mající štěstí.

[7] Poměrně velké množství původně slangových výrazů, které v současnosti lze označit za deslangizované či deslangizující se, pochází z lékařského prostředí. Nepochybně na tom má svůj podíl i obliba televizních pořadů z lékařského prostředí, v nichž scenáristé využívali slangové výrazy, které se tak přesunuly do běžné mluvy tematizující některá témata spojená se zdravotnictvím a zdravím.

[8] Jaroslav Hubáček, Marie Krčmová (2017): SOCIOLEKT. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny.
URL: https://www.czechency.org/slovnik/SOCIOLEKT

[9] Jaroslav Hubáček, Marie Krčmová (2017): SOCIOLEKT. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny.
URL: https://www.czechency.org/slovnik/SOCIOLEKT

C1 - Internal use

Oberpfalcer-Jílkova stať Argot a slangy[10] je v odborné literatuře považována za tu základní. Autor se zaměřuje na argot, ale obzvlášť na slang studentský, soustředí se především na studentské rčení, cizí prvky a mluvnické znaky, všímá si i ostatních slangů, jako mysliveckého, vojenského, sportovního nebo slangů z jiného pracovního prostředí, ale termín slang dostatečně nespecifikuje a nevymezuje. Podle Oberpfalcera-Jílka se obecně ve slangu objevují jak známá slova, která se svým významem specifikují do určitých skupin, ale i odborné názvy. Některá slova, která v běžném jazyce zanikla, zůstanou zachována ve slangu, ale k tomu vznikají i nová pojmenování.

František Trávníček[11] pokládá název slang za cizí a nahrazuje ho společenským, zvláštním a vrstvovým nářečím. Jeho charakterizace je nastavena podle příčin, které vedou k jazykovému rozlišování příslušníků odlišných společenských vrstev národa skrz slangových výrazů. Patří sem: a) nestejná potřeba výrazových prostředků po věcné stránce, b) zvláštní věcné pojetí, které znají i jiní příslušníci jazyka, c) odlišné citové vztahy a zaujetí mluvčího k osobám/věcem, d) docílení některých společenských vrstev k výlučnosti mluvy pro jiné společenské vrstvy, e) snaha o odlišení, krácení a úspornost výrazových prostředků. Trávníček poukazuje i na nestrukturnost slangu. Osobité výrazy ve společenském nářečí jsou jen po stránce slovníkové, příslušníci tedy mluví buď spisovným jazykem, nebo lidovým nářečím.

Adolf Kellner[12] užívá termín vrstvové nářečí, kategorizuje slangy a srovnává je s nářečím místním. Tvrdí, že nemají vlastní gramatickou stavbu, chybí jim jazyková samostatnost, užívají se jen v určitých společenských skupinách, chtějí se odlišovat od národního spisovného jazyka a také, že vlastní sociální dialekt není jedinou formou jazyka pro své mluvčí. Kellner nadále vymezuje hlavní typy vrstvového nářečí: a) podle zaměstnání, kde jazyk přirozeně plyne z potřeby lidí podle prostředí, ve kterém pracují, b) podle zájmových skupin – slang, c) podle společensky izolovaných vrstev – hantýrka.

---

[10]OBERPFALCER-JÍLEK, František. Argot a slangy. In: *Československá vlastivěda.* Sv. 3, Praha 1934. s. 311.
[11]TRÁVNÍČEK, František. *Úvod do českého jazyka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1952. Dědictví Komenského (SPN). s. 44-48.
[12]KELLNER, Adolf. *Úvod do dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954. s. 74-79

C1 - Internal use

Jan Chloupek[13] a slangy podle něj jsou charakterizovány jako speciální slovníkové nebo frazeologické vrstvy. Jeho třídění slangu obsahuje: profesní mluvu, slang a argot. Profesní mluvu charakterizuje jako mluvu skupin zaměstnanců, kteří během práce používají termíny, ale neřeší jejich spisovnost z důvodu úspornosti a jednoznačnosti. Naopak podstatou slangu je tvoření slov jazykovou hrou. Slovotvorný postup, který je u slangu nejfrekventovanější, je zkracování slov.

Lumír Klimeš[14] je v domácí literatuře považován za nejdůkladnějšího hodnotitele chápání slangu. Po výčtu termínů, které podávají ostatní autoři, Klimeš navrhuje termíny, jež jsou zdůvodněny jejich okolnostmi a podmínkami, za kterých probíhala jazyková komunikace: „*podobný způsob práce a obživy společensky žádoucí nebo nezávadný, blízké zájmy společensky žádoucí nebo nezávadné, blízké zájmy a podobný způsob práce a obživy společensky nežádoucí nebo nebezpečné.*“[15] Autor jako souhrnný název navrhuje pojem sociální mluva. Sociální mluvu rozděluje na argot a slang s tím, že slang dále dělí na slang profesionální, který má hlavně sdělovací funkci, a skupinový, u kterého jsou nejvýraznější prvky emocionální[16].

Přemysl Hauser[17] ve své publikaci řadí slang do vrstvy slov podle příslušnosti k nespisovným útvarům národního jazyka, a to těch, jež charakterizují sociální rysy. Definuje slang jako nespisovnou slovní zásobu spjatou se sociálním prostředím, které dělí na prostředí pracovní a zájmové. Označení sociální nářečí nebo stavovský jazyk považuje autor za nesprávné, protože podle něj slang nemá úplnou slovní zásobu a svou vlastní mluvnickou stavbu.

Josef Václav Bečka[18] hovoří o slangu jako o komplexu jazykových prostředků, které používají speciální skupiny lidí na určitých pracovištích. Podle autora jsou slangy jedny z nejdůležitějších variant v běžné mluvené řeči. Aby mohl vzniknout slang, musí

---

[13]CHLOUPEK, Jan. O sociální a územní rozrůzněnosti češtiny. *Naše řeč.* 1969. s. 141.
[14]KLIMEŠ, Lumír. Příspěvek. In: *Příspěvek k poznání západočeského slangu.* Habilitační spis UK Praha 1969.
[15]KLIMEŠ, Lumír. Příspěvek. In: *Příspěvek k poznání západočeského slangu.* Habilitační spis UK Praha 1969.
[16] Lumír Klimeš organizoval konference o slangu a argotu, ale bohužel jsem z této publikace nemohla čerpat, protože v době zpracovávání bakalářské práce nebyla přístupná žádná knihovna.
[17]HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Učebnice pro vysoké školy. s. 23
[18]BEČKA, Josef, Václav. Co je slang a co není slang. *In. Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23. – 26. 9. 1982.* Plzeň: PedF Západočeské univerzity, 1983, s. 5-8

C1 - Internal use

splňovat podmínky jako je speciální povolání, speciální prostředí pracoviště a kolektiv lidí, který se nemění.

Zdeňka Tichá[19] vyčleňuje v souladu s Hubáčkem slang v užším a širším pojetí. Do užšího pojetí zahrnuje specifický dorozumívací útvar zájmových skupin a v tomto případě je zdůrazňován rozdíl mezi profesionální mluvou a vlastním slangem. Do širšího pojetí autorka zahrnuje profesní mluvu, setkáváme se s označením profesionální mluva, ale podle Tiché je profesní mluva vhodnější, protože jde o mluvu jednotlivých profesí, a dále sem zahrnuje mluvu skupin se společnými zájmy. Výrazy profesionální mluvy jsou motivovány především věcnými pojmenovacími potřebami, ale výrazy, které se objevují v mluvě skupin se společnými zájmy, jsou motivovány citovými vztahy k pojmenovávaným jevům, snahou o jejich nové názvy a touhou po jisté vtipnosti a neotřelosti pojmenování.

Autorka definuje slangismy jako jazykové prostředky, které jsou užívány v mluvě lidí určité zájmové skupiny při jisté činnosti a které jsou charakterizovány především obrazností, expresivností a kreativitou. Zabývá se rovněž dalším blízkým termínem, a tím jsou profesionalismy. Motivací těchto výrazů je věcná pojmenovávací potřeba, mezi jejich základní znaky patří nocionálnost, stabilita a jazyková ekonomičnost. Profesionalismy také často přechází mezi spisovnou vrstvu slovní zásoby.

Zdeňka Tichá poukazuje na to, ve kterých samostatných slangových slovnících jsou slangismy a profesionalismy zaznamenány. Dále uvádí, že některá část těchto jednotek je zachycena také ve výkladových slovnících spisovného jazyka a ve slovnících speciálních.

Autorka se ve svém příspěvku zabývá také českými ekvivalenty. K přejatým jednotkám vznikají české ekvivalenty, zpravidla kalky (např. *heliskiing* – vrtulníkové lyžování).

K pojmenování disciplín dochází v uzavřené skupině lidí, proto tyto názvy obsahují jak rysy slangovosti – expresivitu a obraznost, tak také rysy profesionalismů – věcnou pojmenovací potřebu, nocionálnost, stabilitu a jazykovou ekonomičnost.

[19]TICHÁ, Zdeňka. Internacionalismy a slang. In. *VARIA XII – Zborník materiálov z XII. Kolokvia mladých jazykovědcov.* Bratislava: Slovenská jazykovedná společnosť při SAV, 2005, s. 278

C1 - Internal use

Všechny tyto názvy spojuje fakt, že ze svých sfér pronikají do spisovné komunikace, zpravidla už se svými dalšími odvozeninami.

Zdeňka Tichá se zabývá také zařazením slavismů do slovníků neologismů. V těchto slovnících se pracuje především s charakteristikou slov z komunikačního hlediska, což je jeden z aspektů slangu. Ve slovnících se proto uvádí se v nich typ komunikace a také komunikační oblasti naznačené systémy kvalifikátorů. Pro lexikální jednotky například ze sportovního prostředí je typické, že před jejich výkladem je kvalifikátor – *sport*.

V dalším článku[20] se autorka zabývá profesionalismy a slangismy z hlediska historického vývoje. V úvodu se zabývá vymezením pojmu slang (argot, hantýrka, profesionální mluva apod.). Řešeny jsou také otázky terminologické, vedle termínu slang se totiž využívalo také označení sociální dialekty, sociální nářečí, sociální styly, sociální mluvy či sociolekty (viz výše).

Autorka se ve svém příspěvku snaží shrnout přístupy českých lingvistů k vymezení termínů slang a profesní mluva. Nejucelenější výklad pojmu slang udává podle ní lingvista Václav Ertl: *„Slang je způsob řeči, který se rodí v ulicích velkých měst, nenáleží určité vrstvě společenské ani určitému stavu, nýbrž všem, kdo jsou psychologicky disponováni. Jako jazyk obecný (vulgární) a nářečí, má i slang se spis. řečí mnoho společného, ale od řeči obecné (i od dialektu) se liší tím, že se jazyk vulgární vyvíjí přirozeně a bezděčně, kdežto výrazy tvořící podstatu slangu vznikají vědomě a účelně.“*[21]

Alena Jaklová[22] se ve své publikaci věnuje především argotu jako jinému lexikálnímu registru vymezenému sociálním aspektem a zvažuje, zda by se měl argot nově definovat a jak ho charakterizují ostatní lingvisté. Oni ho totiž mnohdy definují a popisují nejednotně, i přes jeho původní charakteristiku, a to z důsledku jeho vývoje a změny předmětu argotické komunikace. Na to právě poukazuje na základě určitého splývání argotů a slangů. Slangy totiž nejen že přejímají prvky z argotu, mají s ním

[20]TICHÁ, Zdeňka. Profesionalismy a slangismy. In. *VARIA X – Zborník materiálov z X. Kolokvia mladých jazykovědcov.* Bratislava: Slovenská jazykovedná společnosť při SAV, 2003, s. 262
[21]TICHÁ, Zdeňka. Profesionalismy a slangismy. In. *VARIA X – Zborník materiálov z X. Kolokvia mladých jazykovědcov.* Bratislava: Slovenská jazykovedná společnosť při SAV, 2003, s. 262
[22]JAKLOVÁ, Alena. Budeme argot nově definovat? In. *Slovo a slovesnost, ročník 60 (1999), číslo 4, s. 293 – 300*

C1 - Internal use

společnou i vnitřní podstatu. Nahrazují slova pro věci, které jsou afektivně zatížené, a to přenášením jmen věcí na věc. Argot je charakterizován především jako zlodějská mluva, tím pádem by mohl být brán i jako jistý typ profesního slangu, protože dříve se podobné asociální činnosti považovaly za profesi. Autorka se domnívá, že je nutné tento problém co nejdříve řešit a argot a jeho komunikaci v dnešní společnosti nově terminologicky definovat. Z tohoto příspěvku vyplívají dvě základní alternativy: *„1) termínem argot označovat pouze argoty historické, jejichž popis odpovídá definici argotu ze začátku století, pro ostatní mluvy užívat označení slang, ten pak přesněji vymezit a snad i diferencovat (studentský slang x vězeňský slang). 2) termín argot ponechat i pro označení některých mluv současných, nově však definovat sociální skupiny, jež jsou nositeli/uživateli argotu. V souvislosti s tím je nutno zodpovědět i otázku, zda je i dnes tajnost mluvy a ochrana před společností distinktivním rysem argotu.“*[23]

Jaroslav Hubáček v publikaci O českých slanzích, píše, že *„slang bývá obecně řazen k tzv. nespisovným útvarům národního jazyka, podobně jako např.: místní nářečí; jeho vědecké zkoumání si vynucuje některé specifické, netradiční přístupy, jež jsou charakteristické pro jazykovědnou disciplínu zvanou sociální dialektologie. Slovo slang se objevilo asi v polovině 18. století v Anglii a označovalo původně jazyk vulgární.“*[24] Podle tohoto autora je obtížné slang přesně definovat, protože v domácí i zahraniční literatuře je tento pojem chápán z hlediska rozsahu i obsahu nejednotně a s tím také souvisí, že tento termín má v lingvistice několik synonym, jako například společenská, pracovní a vrstvová mluva nebo společenská, sociální a speciální nářečí.

3.3 Aspekty slangu

Podle Jaroslava Hubáčka[25] je slang charakterizován jistými aspekty, a to jazykovými a mimojazykovými. Tyto aspekty patří do teoretického popisu pojmu a ucelují jej.

[23]JAKLOVÁ, Alena. Budeme argot nově definovat? In. *Slovo a slovesnost, ročník 60 (1999), číslo 4, s. 293 – 300*
[24]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 9
[25]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 19

C1 - Internal use

3.3.1 Hledisko jazykové

Jazykovými aspekty jsou: *„nespisovnost, komunikativní funkčnost a využívání produktivních pojmenovávacích (onomaziologických) postupů při tvoření, systémovost, snaha o pojmovou diferenciaci, stav odborné terminologie, vyjadřování expresivity a vhodnost pro mluvené jazykové projevy.“*[26]

3.3.1.1 Nespisovnost

Nespisovnost patří mezi základní jazykové znaky slangových názvů. Tyto názvy považujeme za slangová synonymní pojmenování ke spisovným pojmenováním, např.: kapák – kapací infuze. Ne všechny slangové výrazy mají totožnou míru nespisovnosti. Některé jsou na hranici spisovnosti a některé jsou přímo nespisovné. Může u nich také dojít k deslangizaci a k obecněčeskému rozšíření za hranice sociální skupiny[27].

3.3.1.2 Komunikativní funkčnost

Druhým základním aspektem je komunikativní funkčnost. Slangový výraz je často vyjádřen výstižně a stručně, a to zejména procesem tzv. univerbizace, která se uplatňuje primárně při procesu tvoření nových slov, tedy při derivaci, kompozici, konverzi, reflexivizaci a abreviaci. A u sekundárního tvoření nových slov v případech transformačního onomaziologického postupu.

Univerbizace je primární motivací slangových slov, které mohou vznikat běžnými slovotvornými procesy, odvozováním, skládáním a zkracováním. Univerbizace je také sekundární motivací u metonymických, metaforických a přejatých slangových výrazů[28].

---

[26]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 19
[27]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 19
[28]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 20 – 21

C1 - Internal use

3.3.1.3 Systémovost

Určitý systém můžeme vidět ve slangových výrazech, mezi nimiž je vzájemná závislost, a to ve dvou částech, jak v obecné slangové rovině, tak přímo uvnitř jednotlivých slangů[29].

3.3.1.4 Snaha o pojmovou diferenciaci

Tato snaha může být menšího nebo většího charakteru ve srovnání s odborným vyjádřením a v souladu s potřebami, které jsou nějak pojmenovány v pracovním nebo zájmovém prostředí. V některých případech se pojmová diferenciace ukazuje jako averze vůči tomu, co je v určitém prostředí nevýrazné[30].

3.3.1.5 Stav, propracovanost, přístupnost a stupeň praktického užívání odborného názvosloví

Toto téma patří mezi další hledisko slangů, z nichž ne všechna zájmová a pracovní prostředí mají stejně podrobně rozpracovanou terminologii. Například vlivem politické situace byla česká terminologie schopná se uplatnit až po československé samostatnosti a slangové výrazy nesly pouze neexpresivní význam[31].

3.3.1.6 Expresivita

Expresivita nebo snaha o vyjadřování expresivity je dalším samostatným aspektem jazykového hlediska slangových výrazů. Jak ve slovní zásobě, tak ve slangové terminologii existují citově neutrální a neexpresivní výrazy, z čehož vyplývá, že ne všechna slova slangového typu jsou citově zabarvená[32].

---

[29]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 21 – 22
[30]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 22 – 23
[31]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 23 – 24
[32]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 24

C1 - Internal use

3.3.1.7 Požadavky mluvených projevů

Čistě po jazykové stránce je tvoření slangových výrazů také určováno požadavky, které by měly vyhovět povaze mluvených projevů. Tím je skutečnost, že nejde o názvy značkové, tedy nemotivované, ale o názvy popisné, tedy motivované. To znamená, že jsou tvořeny slovotvornými postupy[33].

3.3.2 Hledisko mimojazykové

Mimojazyková hlediska jsou v různých slanzích jiná a mají i rozdílnou sílu. Je tu zahrnut stupeň uzavřenosti daného prostředí, s tím souvisí i jeho stáří, tradice a rychlost rozvoje, pak sem patří věkové a sociální složení příslušníků určitého prostředí a psychické faktory[34].

3.3.2.1 Stupeň uzavřenosti prostředí

Z hlediska možné uzavřenosti prostředí lze zohledňovat dva případy. V prvním případě je prostředí uzavřené celé veřejnosti a ve druhém případě uzavřené není. Důsledky se projevují hlavně v ustálenosti a nasycenosti slangových slov, které jsou v uzavřeném prostředí mnohem větší. Dalšími důsledky jsou stáří, tradice a rychlost rozvoje, tedy slangové výrazy, které už zanikly a pro nás jsou zastaralé, dále slangy, které se rozvíjejí nebo dokonce nově vytvářejí, a slangy, které jsou delší dobu stejné a nijak výrazně se nemění[35].

3.3.2.2 Věkové a sociální složení příslušníků

V některých prostředích jsou příslušníci hlavně mladšího věku, kteří mají snahu o originální, vtipné a expresivní vyjadřování. Slangová variabilita závisí i na tom, že v konkrétních prostředích mohou být lidé s různými zájmy, s odlišnými povahami nebo

[33]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 24
[34]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 25
[35]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 25

C1 - Internal use

také s jiným vzděláním. I uživatelé s vysokoškolským titulem se setkávají se slangovými výrazy velmi často, jako například lékaři[36].

3.3.2.3 Psychické faktory

Ve slangových výrazech hrají významnou roli i psychické faktory. Tyto faktory se pomocí jazykového vyjádření projevují například tím, že příslušníci v daném prostředí se snaží vyjadřovat originálně, aby se rychle začlenili do kolektivu[37].

3.4 Vznik slangu a jeho podmínky

Dnes máme k dispozici mnoho článků, literatury i publikací o různých slanzích, které dokládají, jak slang vzniká a jaké jsou jeho podmínky vzniku a vývoje.

Podle Bečky je slang *„v zásadě varianta dialogické, předem nepřipravené mluvené řeči (řečí zde rozumíme aktuální užití jazyka). Vzniká a vyvíjí se ze speciálních sdělovacích potřeb relativně stálého okruhu lidí na určitém stálém speciálním místě. Podmínkou tedy jsou tři základní speciálnosti slangu: speciální prostředí, speciální sdělné potřeby a speciální kolektiv.“*[38] Problém je v tom, že tyto tři podmínky dialogická mluvená řeč nemá, protože to je řeč, kterou lidé používají v celém rozsahu sdělných potřeb každý den. Jejím prostředím je tedy celé území daného jazyka. Proces sdělování není nijak zvlášť speciální, protože obsahuje celý rozsah běžné komunikace s běžným každodenním lidským stykem.

Jak píše Bečka, je třeba tyto tři podmínky upřesnit a hlouběji charakterizovat. Jako první tu je takzvané speciální prostředí. *„Speciálním prostředím rozumíme to prostředí, které vytváří podmínky pro speciální sdělné potřeby.“*[39] Takovým místem je konkrétní pracoviště, kde se vykonává určitý druh práce a kde je určitý okruh lidí. Máme tu ale více

[36]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 25 – 26
[37]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 26
[38]BEČKA, Josef, Václav. Slangy, podmínky jejich vzniku a vývoje. *In. Sborník přednášek z I. konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1978. s. 2
[39]BEČKA, Josef, Václav. Slangy, podmínky jejich vzniku a vývoje. *In. Sborník přednášek z I. konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1978. str. 3

C1 - Internal use

typů pracovišť, jedním z nich jsou místa plně stabilní, jako například nemocnice, dílny nebo školy. Existují i pracoviště tzv. přechodná, která trvají jen určitou dobu, např. stavby budov nebo práce na silnicích. Pracoviště jakéhokoli typu jsou jen nezbytným předpokladem pro vznik a vývoj slangů.

Nepostradatelnou podmínkou vzniku slangu je speciální kolektiv. *„Kolektiv spjatý pracovně je vlastním subjektem řečové činnosti vázané na práci, tedy slangu. Kdybychom si čistě teoreticky představili pracoviště, v němž pracuje sice více lidí, ale plně od sebe izolovaných, kteří se vůbec nedostávají do styku, ba dokonce se ani neznají, tam by se slang vůbec nemohl vytvořit.“*[40] Pojem kolektiv je tedy myšlen jako skupina lidí, která navzájem spolupracuje a je spolu ve styku. Postupem času se ovšem členové kolektivu prostřídávají, ale pracovní skupina si udržuje zajetý systém, který se udržuje a je tak běžné, že se slang přenáší ze starších pracovníků na pracovníky mladé.

Podle Bečky je součástí řečové činnosti ve slangu speciální druh práce. Není to práce, kterou dělá běžně každý z nás, ale konání, ve kterém musí být člověk řádně proškolen a měl by mít alespoň minimální zkušenosti, a k tomu je zapotřebí znát názvy zařízení a všeho, co je s ním spjato. Nechybí ani vyjadřování zápalu k práci, vztah ke kolegům a vzájemná spolupráce.

Bečka klade velký důraz na slang, jako na speciální variantu mluvené řeči spojenou se třemi uvedenými speciálními podmínkami. Jde mu o to, abychom pronikali nejen do poznávání slangů, ale také do fungování mluveného jazyka.

3.5 Lékařský slang a jeho charakteristika

Je důležité si uvědomit, že lékaři a jiní pracovníci zdravotnického zařízení používají nejen odbornou terminologii, ale také slang. Podle Hubáčka se lékařským slangem rozumí nespisovná slova, která se užívají v běžné řeči lékařů, zdravotních sester a jakýchkoli ostatních pracovníků ve zdravotnictví. Hlavní motivací je snaha o co nejúspornější a nejjednodušší vyjádření[41].

---

[40]BEČKA, Josef, Václav. Slangy, podmínky jejich vzniku a vývoje. *In. Sborník přednášek z I. konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1978. str. 3
[41]HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 102 – 103.

C1 - Internal use

Věra Těšínská doporučuje, aby byl lékařský slang nazýván spíše slang zdravotnický nebo medicínský, protože se na něm podílí nejen lékaři, ale i jiní zdravotní pracovníci[42].

3.6 Slovotvorné způsoby při tvoření výrazů lékařského slangu

Slangových výrazů v lékařství je veliké množství, proto bych ráda představila onomaziologické postupy vzniku slangových výrazů podle Hubáčka.[43] Příklady k daným postupům dokládám z vytvořených slovníků, které se nachází v praktické části.

1. Postupy slovotvorné – Do této kategorie patří nejčastější způsob tvoření slangových názvů:

a) odvozování (derivace) – jeden ze základních způsobů tvoření slov celkově. Spočívá v tom, že se ke slovotvornému základu připojují morfémy, které mění význam slova[44]. V mnou analyzovaném materiálu se objevuje nejčastěji tvoření příponové, např. -ák, -ka, -ač[45] – *akuťák* (akutní pacient), *dospávák* (dospávací pokoj), *krevňák* (krevní obraz), *ležák* (nepohyblivý pacient, pacient, který leží na lůžku), *jodovka* (jodová dezinfekce), *emitka* (emitní miska), *epka* (epiziotomie), *francka* (francouzská hůl), *apač* (APAURIN, anxiolytika), *flákáč* (vedoucí lékař), *krákač* (pacient s chrapotem), *krkač* (pacient, který má jícnový hlas). U slangových sloves se často vyskytují produktivní přípony: -ova-, -nou-, -i-[46], např. *teplotovat* (mít teplotu), *vymandlovat* (operativně odstranit mandle), *zakochrovat* (uzavřít cévu Kocherovými klíšťky (chirurgický nástroj ve tvaru samosvorných kleští podle Kochera)), *zarourovat* (zaintubovat, zajistit dýchací cesty), *odbouchnout* (defibrilovat), *bliknout* (zrentgenovat, osnímkovat), *sežehnout*

[42]TĚŠÍNSKÁ, Věra. Několik poznámek k mluvě zdravotnických pracovníků. *In. Sborník přednášek ze IV. Konference o slangu a argotu. Plzeň. 9. – 12. února 1988. s. 209.*
[43]HUBÁČEK, Jaroslav. Distribuce onomaziologických postupů v slovní zásobě jednoho slangu. *In. Slovo a slovesnost, ročník 36 (1975), číslo 2, s. 104 – 109.*
[44]Zdenka Rusínová (2017): DERIVACE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.
URL: https://www.czechency.org/slovnik/DERIVACE
[45]TĚŠÍNSKÁ, Věra. Několik poznámek k mluvě zdravotnických pracovníků. *In. Sborník přednášek ze IV. Konference o slangu a argotu. Plzeň. 9. – 12. února 1988. s. 204.*
[46]TĚŠÍNSKÁ, Věra. Několik poznámek k mluvě zdravotnických pracovníků. *In. Sborník přednášek ze IV. Konference o slangu a argotu. Plzeň. 9. – 12. února 1988. s. 204.*

C1 - Internal use

(ošetřit elektrokoagulací), *dát čuchnout* (provést krátkodobou anestezii), *opálit* (udělat rentgenový snímek), *zastřelit (někoho)* (defibrilovat). Odvozovací morfémy jsou rovněž základním prostředkem univerbizace, tj. *„transformace víceslovného pojmenování v jednoslovné, projev jazykové ekonomie.“*[47] Např. emitní miska – *emitka*, močový měchýř – *močák*.

b) skládání (kompozice) – u slangu není tak frekventované jako odvozování. Využívá se u víceslovných pojmenování, je tedy jeho motivací opět univerbizace, např. francouzské hole – *fofrklacky*.

c) zkracování: slovo několikaslabičného původu se zkrátí o jednu nebo více slabik, mnohdy pak zkratka slouží jako motivant pro další odvozování nebo jednotka vzniká automaticky komplexně – zkracováním a odvozováním – např. kvadruplegik – *kvadroš*, endodontické ošetření – *endo*.

d) mechanické krácení: snaha o kratší a zvukově jednodušší vyjádření – např. sonografie – *sono*[48].

e) překrucování: výrazy, které jsou rozmanitě upravovány nebo nějakým způsobem přetvářeny, jejich motivací může být jazyková hravost – např. pacient po operaci slepého střeva, apendektomii – *apenďour*.

2. Postupy transpoziční – dochází tu k významovým posunům uvnitř domácích nebo zdomácnělých pojmenování, a to na základě systémových vztahů mezi základním a přeneseným významem.

a) metaforické přenášení (metaforizace) – motivací tu bývá jazykové vyjádření nové skutečnosti nebo snaha o expresivitu. Může být založena na podobnosti ve vzhledu, tvaru nebo podobnosti děje vyjádřeného slovesem s jiným dějem: např. houkající sanitka – *fňukna*, silná cévka – *hadice*, lejt – *krvácet*.

---

[47]Zdeňka Hladká (2017): UNIVERBIZACE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.
URL: https://www.czechency.org/slovnik/UNIVERBIZACE

[48]TĚŠÍNSKÁ, Věra. Několik poznámek k mluvě zdravotnických pracovníků. *In. Sborník přednášek ze IV. Konference o slangu a argotu. Plzeň. 9. – 12. února 1988. s. 204*

C1 - Internal use

Vyskytují se i metaforické názvy s příznakem expresivity, které mají snahu uplatnit humor nebo vyjádřit nadsázku – např. urologické oddělení, urologie – *čurologie* (překrytí dvou prvků – urologie a čurat – tzv. blending)[49].

b) metonymické přenášení (metonymizace) – slangová slova vznikají na základě přenesení slova, např. *běhna* – obíhající sestra na sále.

c) přejímání z cizích jazyků – tento způsob tvoření není tak produktivní, např. by-pass – *bajpas*[50].

- d) víceslovná pojmenování (frazeologická spojení) např. mít zkažený chrup – *mít v puse samé mrtvoly/mít hřbitov v puse*, mít v ruce preparát – *mít maso*, jít na gynekologii (o pacientce) – *jít s bábovkou*, jít na urologii (o pacientovi) – *jít s píšťalou*.

3. 7 Slangistické výzkumy studentů z UK PedF

V této kapitole bych ráda navázala na několik bakalářských prací o slangu, kde se pokusím stručně shrnout jejich tématiku a cíle. Jsou to práce, které již byly na pražské pedagogické fakultě obhájeny a z kterých jsem při psaní své práce vycházela[51]. Překvapující bylo, že častým tématem bakalářských prací je zaměření na zkoumání slangových výrazů ze sportovního odvětví, pro představu jsem jich zvolila pět. Zbylé dvě práce, jsem vybrala z odlišného prostředí.

Sportovní slang (Adéla Králová), tato obhájená bakalářská práce se zaměřuje na specifika tohoto slangu, a to konkrétně v těchto sportech: fotbal, volejbal a stolní tenis. Na základě metody rozhovoru, pozorování, excerpce a dotazníku jsou sestaveny slovníky. Teoretická část práce se opírá především o pohledy těchto českých jazykovědců: Hubáček, Jílek, Kellner a několik dalších neméně významných jmen. Jelikož se

[49]Šimandl (ve výrobě): Šimadl, J. Z nepravidelného tvoření slov: mechanické krácení a přiklánění slov (blending). // CD-sborník z konference Gramatika a korpus 2012: 4. mezinárodní konference. U příležitosti stého výročí narození Miloše Dokulila. 28–30 listopadu. Hradec Králové: Gaudeamus.
[50]TĚŠÍNSKÁ, Věra. Několik poznámek k mluvě zdravotnických pracovníků. *In. Sborník přednášek ze IV. Konference o slangu a argotu. Plzeň. 9. – 12. února 1988. s. 205*
[51] Všechny práce jsem si našla v elektronickém repozitáři Univerzity Karlovy, konkrétně Pedagogické fakulty.

C1 - Internal use

v praktické části práce vyskytují i přezdívky, kapitolu v části teoretické tvoří i pohled Hausera. Dále autorka vychází ze všech sborníků z konferencí o slangu a argotu v Plzni a z článků vydaných v různých periodikách jako například Naše řeč či Slovo a slovesnost. Autorka práce upozorňuje na rozdílnou oblíbenost a znalost těchto sportů, kterou zjistila právě na základě rozhovorů a rozboru programu a obsahu jednotlivých médií. Pomocí těchto rozdílů určuje znaky závislé na základě fanoušků a prostoru věnovaného v médiích. Jejím cílem tedy je zmapovat slovníky slangů těchto tří sportů a povědomí o slangových pojmenováních u vybraných respondentů.

Sportovní slang a jeho variabilita – nohejbalové prostředí (Markéta Sochůrková), bakalářské práce na toto téma se zabývá sportovním slangem se zaměřením na slang nohejbalu. Cílem této práce bylo nastínění hlavní problematiky nohejbalového slangu a jeho specifik. Autorka také představuje slang obecně a pohledy různých lingvistů. Formou dotazníků, pozorování a rozhovorů tak sesbírala potřebný materiál k tomu, aby mohla analyzovat nohejbalový slang z jednoho konkrétního klubu.

Sportovní slang a jeho variabilita – volejbalové prostředí (Božena Ševčíková), bakalářská práce, která má opět sportovní tématiku a to konkrétně volejbal nás obohacuje a porovnání slovní zásoby volejbalistů z roku 1987 s tou současnou. Vstupními hypotézami je větší počet výrazů ve starším slovníku a větší množství synonymních výrazů, významové posuny u značného množství výrazů. Dále vyšší koncentrace přejatých slov v současném slangu, nejčastějším způsobem tvorby výrazů jsou transpoziční postupy a hesla ze staršího slovníku nezaznamenaná v současném jsou pro dnešní mluvčí významově neznámá. Tyto čtyři jmenované hypotézy byly zkoumány porovnáním obou slovníků a poslední vytvořením dotazníkového šetření.

Sportovní slang se zaměřením na fotbal (Michaela Svobodová), bakalářská práce se zabývá fotbalovým sportovním slangem. Slangové pojmenování autorka zkoumá metodou pozorování, excerpce a dotazníku a to v rámci vybraných skupin fotbalistů. Nedílnou součástí je i kapitola o poměrně mladé disciplíně, sportovní žurnalistice. Ta je nedílnou součástí médií a velmi důležitých aspektem pro tvorbu této slovní zásoby. Hlavním autorčiným cílem je ověření, jakým způsobem dokáží samotní fotbalisté používat tento slang a do jaké míry mu vlastně sami rozumí. Vyhodnocení probíhalo

C1 - Internal use

s ohledem na věk, pohlaví a region. V práci mimo jiné také dochází k porovnání slovní zásoby dvou různých týmů.

Vodácký slang (Tereza Jirásková), bakalářská práce je soustředěna na vodácký slang z hlediska prostředí, specifické činnosti a kolektivu, dále na tvorbu pojmenování v daném slangu a z jazykového hlediska včetně distribuce a produktivnosti jednotlivých onomaziologických postupů. Hlavní částí je vytvořený abecedně řazený slovník ze slangových výrazů z vodáckého prostředí.

Slang v oblasti divadla (Klára Králová), bakalářská práce je zaměřena na slang z divadelního prostředí, obsahuje výkladový slovník aktuálně užívaných slangismů z různých divadelních společností a regionů. Tato práce je velice zajímavá svou tématikou, která není obvyklá. Metod sběru materiálu bylo užito více, a to brainstormingem, volných rozhovorů přímých nebo zprostředkovaných elektronickou korespondencí a při skrytém pozorování při příležitostech přirozeného působení i v mimodivadelních prostorách za přítomnosti herců. Výsledkem autorčina zkoumání bylo zjištění, že skutečné jádro tohoto konkrétního slangu zůstává řadu let v podstatě ve velké části neměnné. Odlišnosti autorka shledává především v závislosti na zkoumaných regionech. Při čtení této práce mě velice zaujala závěrečná část. Tou byla korespondence s významnou osobností české filmové a divadelní scény Otakar Kosek. Ten práci dodal autenticitu, jelikož poskytl osobitý pohled na mluvu spojenou s hereckým prostředím.

Slang ve školním prostředí – porovnání ZŠ a SŠ (Kateřina Dusilová), bakalářská práce a její nejobsáhlejší praktická část se věnuje konkrétním slangovým výrazům, které jsou v dnešní době užívány ve školním prostředí. Zabývá se výrazy, které žáci a studenti uvedli v dotaznících, vyhodnocuje je, zkoumá způsob jejich tvoření a sleduje frekvenci používání jednotlivých slov. Sběr materiálu pochází z jednoho kraje a konkrétního města. Na základě tohoto sběru si lze snadno představit, jak vypadá mluva současných dětí a mladistvých a lze si na ni vytvořit svůj vlastní názor.

C1 - Internal use

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Koncepce slovníků

Vytvořila jsem dva slovníky, abych tak zachovala informaci o místě, kde docházelo ke sběru materiálu. První slovník obsahuje slova, která jsem získala na základě dotazníků od pracovníků havlíčkobrodské nemocnice. Druhý slovník je vytvořen ze slov zaměstnanců pražské polikliniky Medico.

Z primárního materiálu, který mi dotazníky poskytly, bylo třeba vyřadit jednoznačně obecněčeská slova, která respondenti považovali za slang, např. ajťák, blázinec, cukrovkář apod. nebo slova deslangizovaná, která se rozšířila za hranice sociálních skupin spojených s medicínským prostředím, např. gynda, exnout apod. Rozhodujícím kritériem bylo, zda jsme se s těmito slovy já nebo můj vedoucí bakalářské práce setkali v komunikaci mimo medicínské prostředí a zda slovům rozumíme či je užíváme ve významu, v němž se objevila v dotazníku.

Při výstavbě obou slovníků jsem vycházela z lexikografických zásad, které jsou uplatňovány v současných výkladových jazykových slovnících[52]. Heslová slova obou slovníků (lemmata) jsou řazena podle abecedy[53], tučně zvýrazněna a uvedena v reprezentativním tvaru, tedy v nominativní formě jmen v singuláru a infinitivní formou verb. Po lemmatu jsou zařazeny základní mluvnické informace, a to slovnědruhové a morfologické. U substantiv zaznamenávám koncovku genitivu a jmenný rod (m. – mužský, ž. – ženský, s. – střední). U verb uvádím zkratku slovesného vidu (dok. – dokonavý, ned. – nedokonavý). V případě, že se slovo objevuje pouze v množném čísle (pomnožné podstatné jméno) nebo se převážně v množném čísle používá, je tato situace signalizována spojením „zprav. v pl.“.

Pod každým lemmatem se nachází výklad, který je rekonstruován na základě dotazníkových odpovědí. Pokud bylo některé substantivum zapsáno od respondenta

[52]BLATNÁ, Renata a František ČERMÁK. *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995. ISBN 80-85787-23-7.
[53] V případě, že od některého písmena nemáme zaznamenány žádné jednotky, jež by jím začínaly, je písmeno ve slovníku vynecháno.

C1 - Internal use

v plurálu, převedla jsem ho do singuláru. Vedle významů se občas vyskytují informace v závorkách. Tyto informace slouží do vysvětlení daného hesla.

Víceslovná pojmenování řadíme abecedně podle písmena prvního slova spojení, gramatické informace uvádíme podle klíčového komenentu – tj. u slovesných spojení charakteristiku slovesnou, u jmenných.

4.2 Slovník Nemocnice Havlíčkův Brod

A

alchajmr, -a, m.

Alzheimerova choroba

alkáč, -e, m.

alkoholik

alois, -e, m.

appendix

apenďour, -a, m.

pacient po operaci slepého střeva, apendektomii

armír, -a, m.

jehelec s jehlou

B

C1 - Internal use

bažant, -a, m.

nádoba na moč

běhna, -y, ž.

obíhající sestra na sále

bělice, -e, ž.

sálová sestra

bliknout, dok.

zrentgenovat, osnímkovat

blizna, -y, ž.

lebka

bouchnout, dok.

udělat rentgenový snímek

brýláč, -e. m.

recept na brýle

budík, -u, m.

kardiostimulátor

C1 - Internal use

bukyna, -y, ž.

Buckyho clona

C

céčko, -a, s.

C-rameno rentgenového zesilovače záření

Č

čurologie, -e, ž.

urologické oddělení, urologie

D

dát čuchnout, dok.

provést krátkodobou anestezii

dát (někomu) fundu na nos, dok.

dát (někomu) prakový obvaz na nos

dělat lapku, dok.

operovat laparoskopii

dolít pacienta, dok.

zavést tekutiny do infuze

C1 - Internal use

dospávák, -u, m.

dospávací pokoj

dusič, -e, m.

anesteziolog

dusit, ned.

uspávat

E

emitka, -y, ž.

emitní miska

epka, -y, ž.

epiziotomie

F

febrilky, -ek, ž.

febrilní křeče

fofrklacek, -ku, m., zprav. v pl.

francouzská hůl, berle

C1 - Internal use

fous, -u, m.

vatový tampon na lokální umrtvení nosní dutiny

francka, -ky, ž.

francouzská hůl

funda, -y, ž.

prakový obvaz

G

glymča, -y, ž.

glykémie

gramec, -e, m.

klozetové křeslo, gramofon

H

hadice, -e, ž.

silná cévka

CH

chcát, dok.

krvácet

C1 - Internal use

chirda, -y, ž.

chirurgie

J

jít mlsat, ned.

jít na mikrolaryngoskopii

jodovka, -y, ž.

jodová dezinfekce

K

kombajn, -u, m.

pacient s mnoha vyšetřeními

košus, -u, m.

rehabilitační ústav Košumberk

králík, -a, m.

nedonošenec

krevňák, -u, m.

krevní obraz

C1 - Internal use

krotitelka, -y, ž.

rehabilitační pracovnice

kukátko, -o, s.

ánoskop

kundolízek, -a, m.

gynekolog

kysat, ned.

hnisat

L

laborka, -y, ž.

hematologická laboratoř

lama I, -y, ž.

laryngeální maska

lama II, -y, ž.

sestra na chirurgické ambulanci

lednice, -e, ž.

C1 - Internal use

chladicí box pro převoz zmraženého materiálu

lejt, ned.

krvácet

ležák, -a, m.

nepohyblivý pacient, pacient poutaný na lůžku

M

mít hřbitov v puse, nedok.

mít zkažený chrup

mít maso, nedok.

mít v ruce preparát

mít v puse samé mrtvoly, nedok.

mít zkažený chrup

mikračka, -y, ž.

mikrobiologická laboratoř

mléko, -a, s.

propofol

C1 - Internal use

močák, -u, m.

močový měchýř

močovka, -y, ž.

urologická ambulance

N

nahodit (pacienta), dok.

oživit

O

obludárium, -a, s.

nároční pacienti na jednom pokoji

odbouchnout, dok.

defibrilovat

opálit, dok.

udělat rentgenový snímek

otec, -e, m.

starší pán

C1 - Internal use

ouškoložka, -y, ž.

sestřička, která vyšetřuje sluch novorozencům

P

pálení, -í, s.

kauterizace

peňoš, -e, m.

penicilin

permanenťák, -u, m.

permanentní katetr PMK

pičišťour, -a, m.

gynekolog

placpauch, -a, m.

dehiscence laparotomie (rozříznutí břicha, když se rána nehojí a rozevře se)

podat fýzák, dok.

podat fyziologický roztok

podpytelník, -u, m.

C1 - Internal use

pomůcka k podložení šourku

pojízdňák, -u, m.

pojízdný rentgen

polymorb, -a, m.

těžce nemocný pacient s mnoha chorobami

postrk, -a, m.

řidič nemocniční sanity

pověsit pacienta, dok.

repozice Collesovy zlomeniny (narovnání zlomeniny horní končetiny)

primka, -y, ž.

prvorodička

převozka, -y, ž.

převozová sanita

přitlačit, dok.

přidat na expozici

C1 - Internal use

R

roura, -y, ž.

orotracheální tuba (intubační tuba)

S

samošuk, -u, m.

kožní rozvěrač

sára, -y, ž.

sestra z ÁRA

sežehnout, dok.

ošetřit elektrokoagulací

spinál, -u, m.

spinální anestetikum

stacík, -u, m.

stacionář

stanice, -e, ž.

staniční sestra

C1 - Internal use

sterilka, -y, ž.

centrální sterilizace

sterilko, -a, ž.

sterilní krytí

Š

šampuska, -y, ž.

sklenička na odběr moči

šibenice, -e, ž.

hrazda na přivázání intubační roury

šíp, -u, m., zprav. v pl.

sanita

špína, -y, ž.

oddělení septické chirurgie

štilek, štylek, -u, m.

preparační tampón v nástroji

švestka, -y, ž.

C1 - Internal use

pacient s nízkou hladinou kyslíku

T

tepka, -y, ž.

totální endoprotéza kloubu

teplotka, -y, ž.

teplotní tabulka

teplotovat, dok.

mít teplotu

tchyně, -e, ž.

kleště k extrakci hlavice femuru

titul, -a, m.

doktor

totálka, -y, ž.

totální endoprotéza kloubu

traumačka, -y, ž.

traumatologické oddělení

C1 - Internal use

trubka, -y, ž.

orotracheální tuba (intubační roura)

tunel, -u, m.

CT vyšetření

U

ušák I, -a, m.

hospitalizovaný ušní pacient

ušák II, -a, m.

otorhinolaryngolog

uši, -í, s. pl.

fonendoskop

V

vitroška, -y, ž.

vitrektomie (oční operace)

vyřezávka, -y, ž.

excize

C1 - Internal use

Ž

železo, -a, s., zprav. v pl.

kovový materiál k osteosyntézám

4.3 Slovník Poliklinika Medico (Praha)

A

áčko, -a, s.

adenotomie

ajcka, -y, ž., zprav. v pl.

gumová rukavice

aktivista, -y, m.

pacient, který ví vše nejlépe

akuťák, -a, m.

akutní pacient

ambina, -y, ž.

ambulance

apač, -e, m.

APAURIN, anxiolytika

C1 - Internal use

árař, -e, m.

anesteziolog

atéčko, -a, s.

operace nosní mandle

audiák, -u, m.

audiogram

auťák, -a, m.

autista

B

bambuska, -y, ž.

cévní svorka

bazoš, -e, m.

bazaliom, kožní nádor

bažant, -a, m.

močová láhev

bederka, -y, ž.

C1 - Internal use

bederní páteř

bezďák, -a, m.

pacient, který chce bezdoplatkové sluchadlo

brzda, -y, ž.

menstruační vložka

břichatka, -y, ž.

těhotná paní

bulldog, -a, m.

cévní svorka

C

casus socialis, -a, m.

páchnoucí pacient

céčko I, -a, s.

krční páteř

céčko II, -a, s.

pojízdný RTG přístroj

C1 - Internal use

céčko III, -a, s.

vir hepatitidy C

celkovka, -y, ž.

celková anestezie

céťo, -a, s.

CT vyšetření

cicka, -y, ž.

sluchadlo CIC (completely in canal)

Č

částečka, -y, ž.

částečná snímatelná náhrada

čičky, -ek, ž.

zahnuté nůžky

čmýra, -y, ž.

menstruace

čuron, -u, m.

C1 - Internal use

furosemid diuretikum

D

depka, -y, ž.

depilace

dipík, -u, m.

dipidolor

direktka, -y, ž.

direktní laryngoskopie

direkto, -a, s.

direktní laryngoskopie

divočák, -a, m.

neklidný pacient

dobytek, -ka, m.

nepříjemný pacient

dospávák, -u, m.

dospávací pokoj

C1 - Internal use

dusič, -e, m.

anesteziolog

duše, -e, ž.

pacient

E

edoušek, -a, m.

chlapecké přirození

emitka, -y, ž.

emitní miska

emlárna, -y, ž.

místnost, kde se aplikuje mast EMLA

emličkárna, -y, ž.

místnost, kde se aplikuje mast EMLA

endo, -a, s.

endodontické ošetření

endoskopka, -y, ž.

C1 - Internal use

vyšetření endoskopickou metodou

erák. -u, m., zprav. v pl.

červené krvinky

erdéčko, -a, s.

širokohrdlá lékovka s uzávěrem

externička, -y, ž.

zánět zvukovodu

F

fakultativní nemocnice, -e, ž.

fakultní nemocnice

fepoš, -e, m.

femoropopliteální bypass

flákač, -e, m.

vedoucí lékař

fňukna, -y, ž.

houkající sanitka

C1 - Internal use

frantík, -a, m.

chlapecké přirození

fraxík, -u, m.

fraxiparine (injekční roztok)

frontový bojovník, -a, m.

pacient, který chce být ihned na řadě na vyšetření

G

gicht, -u, m.

dna, pakostnice

glymča, -y, ž.

hladina gklukózy v krvi

granát, -u, m.

sací podtlakový drén s jímací nádobou

grill, -u, m.

předání služby

H

C1 - Internal use

harapes, -u, m.

herpes (opar)

helijanťák, -u, m.

helianthi oleum raffinatum (slunečnicový olej)

hepka, -y, ž.

hepatitida virová infekční

hexnšús, -u, -m.

pacient s bolestmi v bedrech

histolka, -y, ž.

histologické oddělení

hnědák, -u, m.

tampon s betadinou

hokejky, -ek, ž.

zahnuté nůžky

hotentof, -a, m.

pacient s poruchou řeči

C1 - Internal use

houba, -y, ž.

V.A.C. systém drenáže

hovnopatie, -e, ž.

homeopatie

huka, -y, ž.

hovno jako ruka

hydrouš, -e, m.

hydrocortison

CH

chcát, dok.

krvácet

cholouš I, -e, m.

cholesteatom

cholouš II, -e, m.

cholesterol

chorák, -u, m.

C1 - Internal use

chorobopis

J

jaterní testes, -u, m.

jaterní testy

jednička, -y, ž.

pacient, který přišel poprvé na kliniku

jít s bábovkou, ned.

jít na gynekologii (o pacientce)

jít s píšťalou, ned.

jít na urologii (o pacientovi)

jogurťáky, -ů, m.

velmi silné brýle

K

kanyláč, -e, m.

pacient, který nosí tracheostomickou kanylu

karas, -e, m.

C1 - Internal use

rakovina, zhoubný karcinom

karoška, -y, ž.

interna, endarterektomiecarotis

kedra, -y, ž.

narkomanka

keporkak, -u, m.

monstrózně obézní člověk

klapačky, -ek, ž.

odstáté uši

klioš, -e, m.

klient

knedlozelovepřo, -a, s.

velmi pomalý počítač

koks, -a, m.

nepříjemný pacient

C1 - Internal use

koksák, -a, m.

páchnoucí pacient

kořenovka, -y, ž.

litá kořenová inlej

košilka, -y, ž.

eurofolie

kozograf, -u, m.

mamograf

krákač, -e, m.

pacient s chrapotem

krikra, -y, ž.

páka na extrakci zubu

krkač, -e, m.

pacient, který má jícnový hlas

krkavec, -ce, m.

pacient, který má jícnový hlas

C1 - Internal use

krkitída, -y, ž.

neurčitá bolest v krku

krvák, -u, m.

krvavý úraz

kulich, -a, m.

protekční pacient, VIP pacient

kundolog, -a, m.

gynekolog

kvadroš, -e, m.

kvadruplegik

květák, -u, m.

bradavice

kyborg, -a, m.

uživatel kochleárního implantátu

kykyrys, -a, m.

mikrob

C1 - Internal use

kysat, ned.

hnisat

L

labuťák, -u, m.

dlouhý krk

lahváč, -e, m.

laparoskopicky asistovaná hysterektomie

lakatoš, -e, m.

laktát

lama, -y, ž.

laryngeální maska

letenka, -y, ž.

průkaz k převozu sanitou

leukáč, -e, m. zprav. v pl.

bílé krvinky

ležák, -a, m.

C1 - Internal use

nepohyblivý pacient

ligoška, -y, ž.

ligatura

lízač, -e, m.

pacient s p16 pozitivním tumorem mesopharyngu

lomák, -a, m.

preventivní vyšetření pracovníka lomu

M

magnet, -u, m.

magnetická rezonance

magnetická renesance, -e, ž.

magnetická rezonance

mágo, -a, s.

MgSO4 do infuze

marginálka, -y, ž.

marginální větev lícního nervu

C1 - Internal use

mastič, -e, m.

monopolární koagulace

mašlička, -y, ž.

strip (náplasťové stehy)

mezoš, -e, m.

mesocain

mlíko, -a, s.

propofol

mls, -u, m.

mikrolaryngoskopie

móňa, -i, ž.

mononukleóza

monťák, -u, m.

montovaný podvaz

mozkochirurg, -a, m.

neurochirurg

C1 - Internal use

mudra, -y, ž.

lékařka

myška, -y, ž.

mladá a pěkná pacientka

N

náhubek, -u, m.

ústní rouška

neplatič, -e, m.

pacient, který chce bezdoplatkové sluchadlo

noráč, -e, m.

noradrenalin (hormon)

norák, -u, m.

noradrenalin

nozokomouš, -e, m.

pacient, který onemocněl nemocniční nákazou

nožejk, -u, m.

C1 - Internal use

skalpel velikosti 21

O

odmašťovna, -y, ž.

protialkoholní léčebna

onasis, -a, m.

pacient, který chce to nejlepší sluchadlo

ondatra, -y, ž.

ondansetron

opéčko, -a, s.

OPG rentgenový snímek

opodeldočka, -y, ž.

širokohrdlá lékovka s uzávěrem

orcheoklázie, -e, ž.

kobereček u šéfa po zjevné chybě

osteoporóza, -y, ž.

osteoporóza (řídnutí kostí)

C1 - Internal use

P

palba I, -y, ž.

elektrokauter

palba II, -y, ž.

koagulace

pálení, -í, s.

elektrokoagulace

palič, -e, m.

operátor s laserem

papír, -u, m.

zdravotní dokumentace

paroš, -e, m.

paraplegik

paroška, -y, ž.

parodontitida

pásák, -u, m.

C1 - Internal use

pásový opar, zoster

pasonetka, -y, ž.

pátek, sobota, neděle, víkendová služba

peďáček, -a, m.

dětský lékař

pekárna, -y, ž.

přístroj na diagnostiku sluchadla

pekus, -a, m.

nepříjemný pacient

pendík, -u, m.

denspendens

percepčka, -y, ž.

percepční nedoslýchavost

perouš, -e, m.

peroxid vodíku, H2O2

C1 - Internal use

pézetko, -a, s.

zlobivé dítě

pichna, -y, ž.

injekční stříkačka

pionýr, -a, m.

mladý doktor

plechárna, -y, ž.

skříň s nástroji

podložka, -y, ž.

zdravotní sestra

pojištěnec, -e, m.

pacient

polykač, -e. m.

pacient s dysfagií

poserse, -ho, m.

nedočkavý pacient, který zvoní, i když je plná čekárna

C1 - Internal use

preventivka, -y, ž.

preventivní vyšetření

psichytr, -a, m.

psychiatr

puzzle, u, m.

polytrauma

R

radar, -u, m.

odstátý boltec

rajbšal, -u, m.

třecí miska

raspátko, -a, s.

raspatorium

revmaklacek, -ku, m., zprav. v pl.

berle

ricka, -y, ž.

C1 - Internal use

sluchadlo typu RIC (receiver in canal)

richard, -a, m.

dárek od pacienta

roháč, -e, m.

rohypnol

rohlík, -u, m.

závěsné sluchadlo

roura, -y, ž.

kanyla pro brachiální intubaci

rozvírko, -a, s.

rozvěrač tkání

rupna, -y, ž.

podprsenka

rychlonožka, -y, m.

pomalý pacient

C1 - Internal use

Ř

řečovka, -y, ž.

slovní audiometrie

řiťolezec, -e, m.

tampon s betadinou

S

sasík, -u, m.

laryngeální tubus

savka, -y, ž.

odsávačka

séďa, -i, ž.

sedimentace červených krvinek

ségra, -y, ž.

zdravotní sestra

sentinelka, -y, ž.

sentinelová uzlina

C1 - Internal use

sérologie, -e, ž.

nauka o průjmech

siko, -a, ž.

sakroiliakalní skloubení

slintač, -e, m.

pacient s onemocněním slinných žláz

slovník, -u, m.

tracheostomická kanyla

slzopalička I, -y, ž.

chronická pacientka

slzopalička II, -y, ž.

pacientka s polymorfními stesky

socka, -y, ž.

pacient, který chce bezdoplatkové sluchadlo

spermie, -e, ž.

redukce k propojení sluchadel

C1 - Internal use

spinoš, -e, m.

spinaliom (spinocelulární karcinom kůže)

steril, -u, m.

sterilizační místnost

stínopravec, -e, m.

rentgenolog

subclavka, -y, ž.

centrální žíla

sup, -a, m.

hrubě operující chirurg

Š

šití, -í, s.

šutura (šicí materiál)

šklebák, -a, m.

obzvláště protivné dítě

škrtič, -e, m.

C1 - Internal use

anesteziolog

šlahoun, -u, m.

katetr

šnek, -u, m.

zahrnutá savka

šolich, -a, m.

pacient, který je domluven přednostně k některému lékaři

štancna, -y, m.

průbojník

šunt, -u, m.

arteriovenózní zkrat pro hemodialýzu

šuple, -e, ž.

předsunutá dolní čelist

T

teplouš, -e, m.

teploměr

C1 - Internal use

totálka, -y, ž.

celková snímatelná náhrada

trachča, -i, ž.

tracheostomie

tráša, -i, ž.

tracheostomie

triorchis, -a, m.

potentní muž

trubka, -y, ž.

tracheostomická kanyla

tudor, -a, m.

obzvláště natvrdlý pacient

tufr, -u, m.

tampon zachycený pevně v nástroji na sušení operačního pole

tupfr, -u, m.

tampon zachycený pevně v nástroji na sušení operačního pole

C1 - Internal use

U

uspávač, -e, m.

anesteziolog

ušonosohrtanoznalec, -e, m.

lékař ORL

V

vačice, -e, ž.

V.A.C. systém drenáže

vatra, -y, ž.

anesteziologický přístroj

vazbit, ned.

vyvolávat akustickou zpětnou vazbu

včelička, -y, ž.

injekce

véboš, -e, m.

Vbeam (cévní laser)

C1 - Internal use

velryba, -y, ž.

monstrózně obézní člověk

vestibulár, -u, m.

vestibulologické vyšetření

víla Amálka, -y, ž.

silně obézní paní

vrtič, -e, m.

pacient se závratěmi

vstupka, -y, ž.

vstupní vyšetření

vymandlovat, dok.

operativně odstranit mandle

vysírač, -e, m.

chronicky nespokojený pacient

výškrab, -u, m.

kyretáž

C1 - Internal use

Z

zakochrovat, dok.

uzavřít cévu Kocherovými klíšťky (chirurgický nástroj ve tvaru samosvorných kleští podle Kochera)

zalít (pacienta), dok.

podat pacientovi infuzi

zarourovat, dok.

zaintubovat, zajistit dýchací cesty

zastřelit (někoho), dok.

defibrilovat

záškrt, -a, m.

oběšenec

Ž

žabák, -a, m.

cvik na kyčle

živola, -y, ž.

umírající člověk

C1 - Internal use

4.4 Názvy v lékařském slangu na základě zpracovaných slovníků

Tato kapitola představuje širokou škálu slangových pojmenování, s kterými přichází do každodenního kontaktu zdravotnický personál vybraných zařízení.

Lexémy, získané dotazníkovými sondami, rozděluji do kategorií pojmenovávacích výrazů na základě společných obecných sémantických rysů a porovnávám jejich shodu podle míst, kde docházelo ke sběru materiálu. Kategorie demonstruji několika příklady.

Vymezila jsem celkem sedm kategorií, a to **názvy osob (lékařů, zdravotních sester, pacientů, ostatního zdravotnického personálu); názvy zdravotnických zařízení, ústavů, oddělení, místností; názvy nemocí, chorob, zranění, bolestí; názvy léků, anestetik, roztoků; názvy přístrojů, nádob, pomůcek; názvy úkonů, operací, zákroků, vyšetření, procesů; názvy pro orgány a části lidského těla.**

V některých případech užívají stejná pojmenování v obou sledovaných nemocničních zařízení, objevují se však i pojmenování uvedená pouze respondenty jednoho z nich.

4.4.1 Názvy osob

Tato kapitola obsahuje pojmenování lékařů, zdravotních sester, jiného zdravotnického personálu a pacientů.

Slangová slova, která se užívají pro pojmenování lékařů, jsou často motivována názvem oboru, ve kterém daný lékař pracuje. Největší variabilitu jsem zaznamenala u pojmenování anesteziologa, protože na dvou slovech se shodli respondenti z obou zařízení (**dusič**, **uspávač**). Vedle nich jsem zachytila ještě dvě, která pochází pouze z pražské polikliniky (**árař**, **škrtič**).

Tři pojmenování se vyskytla u gynekologa, a to v Brodě **kundolízek**, **pičišťour**, v Praze **kundolog**. Dvě pojmenování se vyskytla u otorhinolaryngologa neboli ORL lékaře, a to **ušák** (HB), **ušonosohrtanoznalec** (PRAHA).

C1 - Internal use

Zdravotní sestry bývají často pojmenovány podle funkce, kterou na odděleních vykonávají. Nejpočetnější názvy má havlíčkobrodská nemocnice: staniční sestra – **stanice**, sestra z ÁRA – **sára**, obíhající sestra na sále – **běhna**, sestřička, která vyšetřuje sluch novorozencům – **ouškoložka**. Respondenti z Prahy uvedli pouze dvě pojmenování pro zdravotní sestru – **podložka, ségra**.

Nejčastější způsoby pojmenování pacientů jsou motivovány podle: zdravotního stavu pacienta nebo jeho diagnózy: nepohyblivý pacient, pacient poutaný na lůžku – **ležák** (na něm se shodly obě nemocnice), pacient po operaci slepého střeva, apendektomii – **apenďour** (HB), akutní pacient – **akuťák** (PRAHA), dvě pojmenování jsem zachytila pro pacienta, který má jícnový hlas – **krkač**, **krkavec** (obě PRAHA). Druhá možnost motivace je podle chování pacienta v nemocnici a podle povahových vlastností, např. neklidný pacient – **divočák** (PRAHA), tři pojmenování pro nepříjemného pacienta – **dobytek**, **koks, pekus** (PRAHA), tři lexémy respondenti uvedli pro pojmenování pacienta, který se dožaduje bezdoplatkového sluchadla – **bezďák**, **neplatič**, **socka** (PRAHA)

Pro označení jiného zdravotnického personálu byla uvedena pouze dvě pojmenování, a to pro rehabilitační pracovnici – **krotitelka** (HB) a pro řidiče nemocniční sanity – **postrk** (HB).

4.4.2 Názvy zdravotnických zařízení, ústavů, oddělení, místností

V této kategorii jsou označení, které nejčastěji vznikají zkracováním a univerbizací: ambulance – **ambina** (PRAHA), histologické oddělení – **histolka** (PRAHA), chirurgie – **chirda** (HB), traumatologie – **traumačka** (HB), stacionář – **stacík** (HB), sterilizační místnost – **steril** (PRAHA). Pro označení dospávacího pokoje – **dospáváк** se shodla obě zařízení a v pražské poliklinice používají dva názvy pro místnost, kde se aplikuje mast EMLA – **emlárna, emličkárna**. A druhý ze způsobů pojmenování je podle města, kde se zařízení vyskytuje: rehabilitační ústav Košumberk – **košus** (HB).

4.4.3 Názvy nemocí, chorob, zranění, bolestí

C1 - Internal use

Podobně jako v předchozí kapitole je nejčastější motivací zjednodušení pojmenování, tedy zkracování a univerbizace: febrilní křeče – **febrilky** (HB), bazaliom – **bazoš** (PRAHA), hepatitida – **hepka** (PRAHA), krvavý úraz – **krvák** (PRAHA), mononukleóza – **móňa** (PRAHA), parodontitida – **paroška** (PRAHA), spinaliom – **spinoš** (PRAHA). Z pražské polikliniky se tu tentokrát používá jedno pojmenování pro cholesteatom a cholesterol – **cholouš**.

4.4.4 Názvy léků, anestetik, roztoků

I u názvů léků, anestetik a roztoků hraje velikou roli jazyková ekonomie, pro zdravotníky je efektivnější, a to z důvodu úspory času, např. jodová dezinfekce – **jodovka** (HB), penicilin – **peňoš** (HB), spinální anestetikum – **spinál** (HB), APAURIN – **apač** (PRAHA), dipidolor – **dipík** (PRAHA), fraxiparine – **fraxík** (PRAHA), hydrocortison – **hydrouš** (PRAHA), laktát – **lakatoš** (PRAHA), mesocain – **mezoš** (PRAHA), peroxid vodíku – **perouš** (PRAHA), rohypnol – **roháč** (PRAHA). A noradrenalin označují na pražské poliklinice dvěma způsoby – **noráč, norák**. Další způsob pojmenování může být motivován barvou produktu, na kterém se shodla havlíčkobrodská nemocnice i pražská poliklinika. Tím, že má propofol bílou barvu, je označován jako **mléko** (HB)/**mlíko** (PRAHA).

4.4.5 Názvy přístrojů, nádob, pomůcek

Slova, na kterých se shodují obě zařízení, jsou motivována univerbizací: emitní miska – **emitka**, laryngeální maska – **lama**. A podle toho, jaký má nádoba tvar: nádoba na moč/močová láhev – **bažant**.

Pražská poliklinika pojmenovává dvěma způsoby stejný význam různou motivací (zkracováním, univerbizací, podle tvaru, podle použití, podle diagnostiky pacienta): cévní svorka **– bambuska**, **bulldog**, zahnuté nůžky – **čičky**, **hokejky**, magnetická rezonance – **magnet**, **magnetická renesance**, tampon zachycený pevně v nástroji na sušení operačního pole – **tufr**, **tupfr**, tracheostomická kanyla – **slovník**, **trubka**, V.A.C. systém drenáže – **houba**, **vačice**, injekční stříkačka/injekce – **pichna**, **včelička**, tampon

C1 - Internal use

s betadinou – **hnědák**, **řiťolezec**, širokohrdlá lékovka s uzávěrem – **erdéčko, opodeldočka**. U havlíčkobrodské nemocnice je jeden případ: orotracheální tuba (intubační tuba) – **roura**, **trubka**.

Obě zařízení nazývají stejným slovem jiné významové pojmenování: C-rameno rentgenového zesilovače záření a pojízdný RTG přístroj – **céčko**.

Pro francouzskou hůl/berli jsem zaznamenala názvy: **fofrklacek** (HB), **francka** (HB), **revmaklacek** (PRAHA).

4.4.6 Názvy úkonů, operací, zákroků, vyšetření, procesů

Tato skupina je typická pro uplatňování slovesných vazeb, které jsou užitečné k demonstraci činností a jednotlivých úkonů: udělat rentgenový snímek/zrentgenovat, osnímkovat/opálit – **bliknout** (HB)**, bouchnout** (HB)**, opálit** (HB), oživit/defibrilovat – **nahodit (pacienta)** (HB)**, odbouchnout** (HB), **zastřelit (někoho)** (PRAHA), krvácet – **chcát** (HB, PRAHA), **lejt** (HB), hnisat – **kysat** (HB, PRAHA).

4.4.7 Názvy pro orgány a části lidského těla

Opět nejčastějšími motivacemi pro názvy orgánů a části lidského těla jsou univerbizace a zkracování: močový měchýř – **močák** (HB), bederní páteř – **bederka** (PRAHA), marginální větev lícního nervu – **marginálka** (PRAHA), denspendens – **pendík** (PRAHA), sentinelová uzlina – **sentinelka** (PRAHA).

Pražská poliklinika má dvě pojmenování pro chlapecké přirození, která jsou motivována podle mužských jmen – **edoušek**, **frantík** a dva názvy pro odstáté uši, které jsou motivovány podle jejich tvaru – **klapačky**, **radar**.

C1 - Internal use

5 ZÁVĚR

Tématem práce byl slang zaměstnanců zdravotnického zařízení a jejím cílem bylo sestavit dva co nejobsáhlejší abecedně řazené slovníky slangových výrazů z lékařského prostředí podle dvou zvolených míst, Havlíčkova Brodu a Prahy.

Slangová slova se podařilo nashromáždit pomocí dotazníků, které respondenti poctivě vyplnili. Vrátilo se mi třicet šest dotazníků z padesáti, z kterých bylo třeba vyřadit jednoznačně obecněčeská slova, která respondenti považovali za slang, např. ajťák, blázinec, cukrovkář apod. nebo slova deslangizovaná, která se rozšířila za hranice sociálních skupin spojených s medicínským prostředím, např. gynda, exnout apod. Rozhodujícím kritériem bylo, zda jsme se s těmito slovy já nebo můj vedoucí bakalářské práce setkali v komunikaci mimo medicínské prostředí a zda slovům rozumíme či je užíváme ve významu, v němž se objevila v dotazníku.

Po vyřazení, o kterém jsem se zmiňovala v předchozím odstavci, jsem získala 108 slangových výrazů z havlíčkobrodské nemocnice a 240 z pražské polikliniky. Na základě zpracovaných slovníků, ve kterých se lépe orientovalo, jsem vytřídila kategorie pro pojmenování z lékařského prostředí, které představuje širokou škálu názvů.

Myslím si, že přínosem mé bakalářské práce jsou zpracované slovníky slangových výrazů, i když jsou ze dvou měst a dvou zařízení, přesto nám představují zajímavý pohled na slovní zásobu z lékařského prostředí, u které se dá říct, že je bez hranic. Poukazuje svou kreativitou a odvážností na situace z lékařského života, se kterými je člověk běžně v kontaktu. Tímto způsobem si máme možnost rozšířit svou slovní zásobu nebo si také ujasnit, co daný výraz znamená. I když je každý slovník vytvořený ze slov z jiného kraje, nemohu říct, že by se slangové výrazy od sebe nějakým způsobem lišily, v některých výrazech je zaznamenána i jejich shoda.

C1 - Internal use

6 SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

BEČKA, Josef Václav. Co je slang a co není slang. *In. Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23. – 26. 9. 1982*. Plzeň: PedF Západočeské univerzity, 1983, s. 5 – 8.

BEČKA, Josef Václav. Slangy, podmínky jejich vzniku a vývoje. *In. Sborník přednášek z I. konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1978. s. 2, 3.

BLATNÁ, Renata a František ČERMÁK. *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995. ISBN 80-85787-23-7.

HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Učebnice pro vysoké školy. s. 23.

HLADKÁ, Zdeňka (2017): UNIVERBIZACE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: https://www.czechency.org/slovnik/UNIVERBIZACE

HUBÁČEK, Jaroslav. Distribuce onomaziologických postupů v slovní zásobě jednoho slangu. *In. Slovo a slovesnost, ročník 36 (1975), číslo 2, s. 104 – 109.*

HUBÁČEK, Jaroslav. KRČMOVÁ, Marie (2017): SOCIOLEKT. In: Petr Karlík, Marek Nekula,
Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny.
URL: https://www.czechency.org/slovnik/SOCIOLEKT

HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. s. 9, 19, 102, 103.

CHLOUPEK, Jan. O sociální a územní rozrůzněnosti češtiny. *Naše řeč.* 1969. s. 141.

JAKLOVÁ, Alena. Budeme argot nově definovat? In. *Slovo a slovesnost, ročník 60 (1999), číslo 4, s. 293 – 300*

KELLNER, Adolf. *Úvod do dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954. s. 74 – 79.

C1 - Internal use

KLIMEŠ, Lumír. Příspěvek. In: *Příspěvek k poznání západočeského slangu.* Habilitační spis UK Praha 1969.

OBERPFALCER-JÍLEK, František. Argot a slangy. In: *Československá vlastivěda.* Sv. 3, Praha 1934. s. 311.

RUSÍNOVÁ, Zdenka (2017): DERIVACE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: https://www.czechency.org/slovnik/DERIVACE

ŠIMANDL, Josef (ve výrobě): Šimadl, J. Z nepravidelného tvoření slov: mechanické krácení a přiklánění slov (blending). // CD-sborník z konference Gramatika a korpus 2012: 4. mezinárodní konference. U příležitosti stého výročí narození Miloše Dokulila. 28–30 listopadu. Hradec Králové: Gaudeamus.

TĚŠÍNSKÁ, Věra. Několik poznámek k mluvě zdravotnických pracovníků. *In. Sborník přednášek ze IV. Konference o slangu a argotu. Plzeň. 9. – 12. února 1988. s. 204, 209.*

TICHÁ, Zdeňka. Internacionalismy a slang. In. *VARIA XII – Zborník materiálov z XII. Kolokvia mladých jazykovědcov.* Bratislava: Slovenská jazykovedná společnosť při SAV, 2005, s. 278

TICHÁ, Zdeňka. Profesionalismy a slangismy. In. *VARIA X – Zborník materiálov z X. Kolokvia mladých jazykovědcov.* Bratislava: Slovenská jazykovedná společnosť při SAV, 2003, s. 262

TRÁVNÍČEK, František. *Úvod do českého jazyka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1952. Dědictví Komenského (SPN). s. 44 – 48.

C1 - Internal use

7 SEZNAM PŘÍLOH

Součástí přílohy je dotazník, který respondenti obdrželi, a se kterým pracovali.

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- **Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.**

Např. V čekárně čeká „lokál“. (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku“. (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova…)

Slangové slovo	Význam

C1 - Internal use

Dalším prvkem této přílohy jsou čtyři naskenované vyplněné dotazníky od respondentů z Havlíčkova Brodu a čtyři dotazníky z Prahy.

1) Dotazníky – Havlíčkův Brod:

C1 - Internal use

dne 13.04. v 11⁰⁰ Slavíčí

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- **Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.**

Např. V čekárně čeká „lokál". (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku". (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
pacoš	pacient
bříšu	instrumentářky
zelený	anestezie
Alois	appendix
hrubka (rourá)	orotracheální tuba
anest. mašina	anest. přístroj
nahodit pacienta	resuscitovat
lama	laryngeální maska
budík	kardiostimulátor
pac. jde pod kudlu	pac. jde na operaci
dusit	uspávat
nafedrovat	pořádně uspat
čurologie	urologie
blusky k kenkejdy	vypjaté situace
pac. odchází ze sálu	pac. není resuscitovaný

dusič — anestaziologové
zelený, bílý — Thiopental, Succinyl
šéfík — doktor
polosvíční mrkoška — spinál
odbouchnout — defibrilovat
mléko — Propofol

C1 - Internal use

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- **Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.**

Např. V čekárně čeká „lokál". (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku". (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
„emiška"	emitní mísa
„jódovka"	jódová desinfekce
„sterilko"	sterilní kyveta
„traumačka"	traumatologické odd.
„fofrštacky"	francouzské hole
„pacoš"	pacient
„kenulka" „je tuhej"	kanýlka, je mrtvý
„chirda"	chirurgie
„kapačka"	infuze
„mikračka"	mikrobiologická laboratoř
„laborka"	laboratoř
„gramec"	gramofon
„permanganát"	permanentní katétr (PMK)
„bunička"	buničitá nitka

C1 - Internal use

KOLEKTIV ORTOP. ODD

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- **Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.**

Např. V čekárně čeká „lokál". (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku". (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
TEPKA, TOTALKA	NÁHRADA KLOUBU
~~SKLTEČKA~~	~~SPOJENÍ KOSTÍ CO MATERIÁLEM~~
PODVTELIK	PODLOŽENÍ SOLÉRKU
ŽELEZA	KOVOVÝ MATERIÁL K OSTEOSYNTÉZÁM
HADICE (VODICÍ PERLEŽ)	CÉVKA (SILNÁ CÉVKA)
NŮŽ	SKALPEL
TCHÝNĚ	KLEŠTĚ K EXTRAKCI HLAVICE FEMURU
ČUCHNOUT	KRÁTKODOBÁ ANESTEZIE
OBLUDÁPLUM	NÁPOČNÍ PACIENTI NA JEDNOM POKOJI
POLYMORB	TĚŽCE NEMOCNÝ PAC. S MNOHA CHOROBAMI
ARMÍR	JEHELEC S JEHLOU
KOŠUS	REHABILITAČNÍ ÚSEK KOŠÍMBERK
KROTI TELKA	REHABILITAČNÍ TRAKTORICE
FOFRÁLACKY, FRÁLACKY	BERLE, FRANC. BERLE
KRYPL KAŘA	INVALIDNÍ VOZÍK
GRAMOFON	KLOZETOVÉ KŘESLO
BAŽANT	NOČNÍ LAHEV
ŠAMPUSKA	NÁDOBA NA ODBĚR MOČI
DOLÍT PACIENTA	SUBSTITUOVAT TEKUTÍ ZTRÁTY
RÁNA KYSE	RÁNA HNISÁ

C1 - Internal use

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- **Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.**

Např. V čekárně čeká „lokál". (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku". (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
ušák	otorhinolaryngolog
kapačka	infuze
tunel	CT
štítek (či štýlek)	preparační tampon v nástroji (něm. Stielttupfer)
teče to	krvácí
leje to	
chrlí to	
bliknout něco	osmukovat RTG
sezehnout	ošetřit elektrokoagulací
pičičtour	gynekolog
kundoložek	— " —
placpauch	dehiscence laparotomie (něm. Platzbauch)
šípy	SANITA – RZP
špína	ODD. SEPTICKÉ CHIRURGIE

C1 - Internal use

2) Dotazníky – Praha:

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- **Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.**

Např. V čekárně čeká „lokál". (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku". (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
NOBL DÁMA NA ČTYŘI	PIČA
PAPRALKÁŘI, PŘÍŽKÁŘI	
PSI ČI	PZO
OPRAVKÁŘ ZŮB	VETERINÁŘ
ČEKÁTI NE L. NEUROLOG	PZO
PUDIK	
DO DÖKTORA	
PACBA	KOAGULACE
SUBCLAVKA SUBCLAVIA	CENTRÁLNÍ ŽÍLA
DIPK	DIPIDOLOR
MASTIČ	MONOPOLÁRNÍ KOAGULACE
KOZT	PASA
KLAPÁCKT	ODSTÁTE UŠI
MEZOS	MESOCAIN
CHORÁK	CHOROBOPIS

C1 - Internal use

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- **Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.**

Např. V čekárně čeká „lokál". (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku". (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
LEŽÁK	ležící pacient
PACIENT EXNUL	pacient zemřel
CUKROKAŘ	diabetik
RYCHLONOŽKA	pomalý pacient
ČERNÍ HAVRANY	pohřební služba
DEVÍTKLÁCKY	BEDLE
KUNDOLOG	gynekolog
JDE S PÍŠŤALKOU	pacient na urologii
JDE S BÁBOVKOU	pacientka na gynekologii
AJCKY (AIDS)	genové nemoci
LETENKA	příkaz k převozu sanitkou
ZAŽÍVEC, ŠAŠKEC	psychiatrie
ODMAŠŤOVNA	příslušná lékařka
KOZOGRAF	mamograf
MEGERA, MAGOR	tělo Mgr.

C1 - Internal use

Anonymizovaná dotazník

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- **Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.**

Např. V čekárně čeká „lokál". (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku". (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
„pojištěnci"	pacienti
„včelička"	injekce
„nůž"	skalpel
„fiknutí"	rozříznutí
„pálení"	elektrokoagulace
když se to"sere",tak se to"sere "	opakovaně se "nedaří"
„Pinda-Frantík,Pipánek Šulínek,Pindouř, Zvoneček,-Edoušek"	chlapecké"přirození"
označení v kartě pro informaci zdrav. personálu "IPŠ"	individuum práce se štítící
" Alko "	alkoholik

C1 - Internal use

052

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- **Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.**

Např. V čekárně čeká „lokál". (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku". (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
TRÁŠA	tracheotomie
KANYLÁČ	pacient - nositel tracheotom. kanyly
VRTIČ	pacient s vertigem / závratěmi
MARGINÁLKA	paréza marginální větve lícního nervu
KARAS	zhoubný karcinom
ENDOSKOPKA	vyšetření endoskopickou metodou
SLZOPALIČKA	pacientka velmi úzkostná - „i slzy pálí"
MAGNET	magnetická resonance
DESPERÁT	pacient alkoholik, kuřák, sociálně slabší skupina
DIREKTO	direktní laryngoskopie
KLAPAČKY	boltce s apodázou (odstávající uši)
ŠOLICHY	pacienti domácnosti svlášť / přednostně k danému lékaři
SLINTAČ	pacient s onemocněním slinných žláz
POLYKAČ	-"- s dysfagií
CHOLOUŠ	cholecystitidou

C1 - Internal use